

SZÉKELY-UDVARHELY

UDVARHELYVÁRMEGYE JOGÜGYI, KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI LAPJA

AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE ÉS A GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 10 K. Félévre 5 K. Negyed-
évre 2 K 50 f. Külföldre egész évre 15 korona. Községeknek,
papok-, gazdasági egyleti tagok- és közs. előjáróknak egész évre
8 K. Tanítóknak, közs. és körjegyzőknek 7 K. — Egy példány
Telefon-szám 15. ára 10 fillér. Telefon-szám 15.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos

BETEGH PÁL.

Főmunkatárs: **FÜLEI SZ. LAJOS.**

HIRDETÉSI DIJAK: Hivatalos hirdetések 100 szóig minden
szó 4 fillér, azonfelül 2 fillér, magánhirdetések □cm.-ként 6 fillér-
többesbőri közlésnél 4 fillérért közöltenek. Nyílt-tér sora 1 K. Hir-
detés és nyílt-tér díja előre fizetendő. — Megjelen heten ki nt
kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BETEGH PÁL könyvkereskedése, könyvnyomtató és könyvkötő intézete (Kossuth-utca), hova minden e lapot érdeklő közlemények, előfizetések
M. kir. postatakarék és Clearing számla 10,489. sz és hirdetések küldendők. — Kéziratok vissza nem adatnak. M. kir. postatakarék és Clearing számla 10,489 sz

A székelykereszturi tanító- képző ügye.

Mint előre látható volt, a székely-
kereszturi tanítóképző-intézet áthelyezésének
eszméje visszautasításra talált a sajtóban
és az erre illetékes körökben mindenütt.
Annál nagyobb elégtétellel vesszük ezt tu-
domásul, mert mi mutattunk rá először,
hogy e terv keresztülvitele csak indokolat-
lan centralisztikus törekvés, melynek ko-
moly háttére nincs, sőt olyan következmé-
nyeket vonna maga után, melyek ugy a
tanügynek, mint általában a székelyföldi
érdekeknek lennének előre ki sem számít-
ható hátrányára.

Az e tárgyban eddig közlöttek kiegé-
szítésül szívesen adunk helyet az alábbi
két nyilatkozatnak, melyek szintén hozzá-
járulnak az áthelyezés körül felmerült esz-
mék tisztázásához:

„Székelykeresztur-e vagy Marosvásárhely?”

Tekintetes Szerkesztő Ur!

Fenti cím alatt az Ellenzék 38 ik sz. „Er-
dővidéki” álnévű ur tollából egy cikk jelent meg,
mely komoly érvek helyett rosszakaratu ferdítések-
kel száll sikra Székelykeresztur ellen s mellesleg
meg nem érdemelt és igazságtalan támadásban rés-
zesíti a székelykereszturi állami tanítóképző ta-
nárkarát és jelenlegi vezetőségét.

„Erdővidéki” ur irómodora használt-e a köz-
ügynek, előmozdította-e a kartársi szeretetet, álta-
lánban megfelelt-e a lovagiaság és a józslás sza-
bályainak s a logika törvényeinek? Ezekre a kér-
désekre feleljen „Erdővidéki” ur lelkiismerete.

A megtámadott intézet két (2) év óta áll új
vezetés alatt; Erdővidéki urnak szerencsétlenül
kigondolt példái tehát a jelen vezetőség terhére
nem írhatók.

Milyen itt most a nevelési szellem? Melyek
az intézetnek sürgős orvoslást igénylő bajai? Gyö-
ződjék meg arról maga a tekintetes Szerkesztő ur
a tisztelettel ide mellékelt 2 intézeti értesítéből,
melyeknek egyike már az új vezetőség és az új
tanárkar munkálkodását ismerteti.

Végül beszéljen helyettem a Marosvásárhe-
lyen megjelenő szaklap, a „Székely-Tanügy” 1903.
évi folyamának 14-ik száma, melyben a szerkesztő-
től eredő következő ismertetés olvasható: „Értesítő
A székelykereszturi állami tanítóképzőintézet igaz-
gatósága most küldte szét az intézet 1902—903.
tanévi viszonyait feltüntető értesítőt. Az értesítő
sok fontos adatot tartalmaz az intézet vezetését
és. nívóját illetőleg. A mult tanévben 105 növén-
déke volt az intézetnek. Beszámolt azoknak inter-
nátusi és externátusi életmódjáról és vezetéséről.
Azután a feldolgozott tananyagról tájékoztat, mi
törvényszerűség mértékével bir Képesítést nyert
18 jelölt. Az intézet vezetése a körülményekhez ké-
pest, sok nehézség (berendezés és más hiány) dacára
is kitűnő. Mindazonáltal nem hagyhatjuk említés
nélkül, hogy az intézetnek nagyobb városban:
Marosvásárhely volna igazi helye, hol a jelöltek
szélesebb látkörrel, több társadalmi rátermettség-
gel nőnének a népnevelő fontos szerepébe. De
most az értesítőről lévén szó, megírjuk, hogy az
Ujváry Mihály igazgatót dicséri.”

„Erdővidéki” Uram! Ne gyanusítson meg

minket álnév alatt, hanem álljon elő bizonyíté-
kokkal nyíltan és férfiasan!

Székelykeresztur, 1904. febr. 19.

Tisztelettel:

Ujváry Mihály,
igazgató.

* * *

Midőn Erdővidéki urnak cikkét az Ellenzék
38-ik számában olvastam, gondolatom majdnem
egy emberöltőre röppent vissza.

Mintha most is fülemben csengene Magyar-
ország egyik legkiválóbb és épen európai hírű
államférfiának a felállítandó állami tanítóképzők
számára helyet kereső Eötvös József bárónak itt
a közelben elhangzott következő szavai:

„Egyáltalában nem vagyok barátja a tanügyi
centralizációnak; olyanak képzelem ezt, mint egy
illuminációt, melyben látjuk és bámuljuk a nagy
fényt, de nem használhatjuk, míg ha az egyes mé-
cseket a távoli sötétben egyes asztalokra szétrakjuk
s mindenik mellé egy egy gondolkodó, vizsgálódó főt
állítunk, a megosztott fény mellett a legáldásteljesebb
munkásság fejlődik ki.”

Közköztatási kormányunk a nagy gondolat-
termelőnek e nyilatkozata folytán helyezte az egyet-
len székely tanítóképzőt ide Székelykereszturra,
ezelőtt majdnem 34 esztendővel.

Már már azon voltam, hogy kalapot kell emel-
nem u. n. Erdővidéki ur előtt, ha közleményéből
arról győződöm meg, hogy becses személyében
olyan fiatal óriással van dolgunk, aki országos és
európai hírű állambölcsünknek már is tul nőtt a
fején; arról kellett meggyőződnöm, hogy attól a
közleménytől bizony itt maradhat a tanítóképezde
Székelykereszturon

Közönséges, tollforgató munka biz az egész
közlemény, melyre ügyet vetni sem érdemes, egy-
mást érven benne a sok ferdítés, valótlanág és
nagyképűsködés. De miután ez a községünkben
több mint harmadszázad óta fennálló jelentékeny
közmívelődési intézet ugy nekem, mint polgártár-
saimnak szívünkhoz nőtt: sem a magam, sem tár-
saim nevében nem tehetem, hogy ezt a ránk és
mindannyiunk kedvenc intézetére zúdított erkölcsi
és értelmi mosogató levelet, a kilóditójára legalább
részben vissza ne lódtítsam.

1. Városkánk igaz nem akar pályázni a szé-
kely főváros három-négyfelé rángatott címére,
ámde egy negyedfélezernyi lakóval bíró községet,
melynek a tanítóképzőn kívül egy algimnáziuma,
egy állami és két felekezeti népiskolája, kir. járás-
bíróháza, nagyszemélyzetű szolgabírói- és királyi
adóhivatala, három pénzüzetete, csendőrségi sza-
kasza, pénzügyőri biztossága, királyi közjegyzősége,
három orvosa, egy állami állatorvosa, két gyógy-
szertára, három nagyforgalmu ügyvédi irodája s
élénk üzleti élete van, s a mely község egy 37
ezer lakóju járásnak a gócpontja, hogy többet ne
mondjak, gyerekes esetlenség annyira le-eldugott
faluksi, mint ezt u. n. E. ur miveli.

2. Jól tudom azt magam is, hogy u. n. E.
ur, különösen az alatt, míg itt a nem régi multban
egymáshoz szerencsénk volt, „Székelymentés”-ben
utazott, akárcsak az a bécsi vigé a szappanban,
vagy a gyertyában. Csak az iránt óhajtanék ré-
széről kioktatni: hogy lehetne azokat a közép-
iskolai, meg képezdei négy-négy évfolyamot vég-
zett ifjakat akár Marosvásárhelyen oly széles lát-
körűekké fejleszteni, hogy a székely-mentés nemes
és magasztos munkájában akár u. n. E. urnak.
akár valamely más hasonló nagy hazánkfiaának si-
keres segítségére lehessenek, mikor nekik főfog-
lalkozásuk a népiskolai nevelés és oktatás s a
mennyiben e munkára képesítést nyernek és állo-
más helyükön e munkát végzik is, bizonyára olyan

jóraláló székely mentést végeznek, hogy u. n. E. ur
sem különhet.

3. A közlemény egy nonplus ultra naiv nép-
tanítót, eszményit, u. n. E. ur egy Nyikó-menti
falusi néptanítót, ki soha várost nem látott, kinek
katonatisztról, főispánról, gőzfürdőről fogalma
sincs. Ezt az eszményített tanítót aztán végigönti
Berzeviczy Albert mostani kultuszminiszter, t. i.
képviselőházi alelnök (és nem államtitkár) korá-
ban tett nyilatkozatának generalsaftjával, de a
mely nyilaikozat — jól megjegyezzendő — nem a mi
képezdénk nevelési rendszerére, szellemi életére,
hanem „helyiségeinek” azon időben volt szánalmas
állapotára vonatkozott.

4. Sem Gyertyánffy, sem Kozma, sem Bor-
bély volt igazgatók nem szorultak u. n. E. ur
pártfogására. Mégis részesíti benne. Ezeknek el-
mondása után megfesti a képét annak a Nyikó-
menti naiv néptanítónak s a nagy buzgalom
közepette nem fordul meg az önmagával eltelt
festőművésznek az elméjében az a körülmény, ami
nekem s minden más olvasónak bizonyára meg-
fordult, hogy t. i. ennek a jámbor tanító-alaknak
legalább is a Borbély Sámuel, a Kozma Ferenc,
vagy épen a Gyertyánffy korában kellett itten ta-
nulni. Nos, hát az ilyen hizelgésből nem kérünk.

5. Azt mondja, hogy keservesen fizették meg
az innen kikerült néptanítók a székely tanítóké-
pezdének itten történt elhelyezését. A valóság szö-
gének azonban itt sem üt a fejére, mert ennek
a mi képezdénknek nem az a mizeriája, hogy itt
van elhelyezve, hanem az, hogy miként van el-
helyezve! Megmondotta a képezdének egyik volt
igazgatója a következő című munkácskájában: „A
székelykereszturi állami tanítóképző intézet 25 éves
története”.

6. Hogy u. n. E. ur, erdővidéki létére miért
látja a maga nehézkedésének középpontját épen
Marosvásárhelyen, nem pedig az Erdővidékhez jó-
val közelebb eső Sepsiszentgyörgyön: hát ez az
érdekeltség eltakarására kifundált hamiskodás, mely-
nek szövevényein mi még innen Székelykeresztur-
ról is átlátunk. Az áthelyezés kérdése azonban
utóljára is nem taktika kérdése, hanem pénzkér-
dés. Ebben a tekintetben pedig — mint egy a
viszonyokat teljesen ismerő pénzügyi embertől
hallottam — a híres „székelyfőváros” is ugy van,
mint ez a mi Székelykereszturunk, azaz: mind-
kettő olyan gazdag, hogy ruddal áll a rongya. Cik-
kező izgatott lelkének a megnyugtatóra szüksé-
gesnek látom e körülményt nem hagyni említet-
lenül.

7. Egy-két adagot a tanítóképezdei tanárok
is kapnak a cikkezőtől. Én azonban, ki velők na-
ponta érintkezem, két kérdéssel fordultam a tanár
urakhoz: először is mennyiben terheli a tanító-
képezde tanárait az a vád, hogy ők a székely fajt
a magyar és cigány fajkeverékének tartanák? to-
vábbá pedig: mennyiben tekinti a közoktatási mi-
niszterium a kereszturi intézetet a tanítóképezdei
tanárok Strafscompániájának? Első kérdésemre azt
felelték a képezdei urak, hogy valamelyes nagyon
bizalmas és zárt körben jelentkező ártatlan tréfa
volt az egész, melyet hirtelen barna színével bár-
melyik tősgyökeres székely atyánkfia felidézhet,
illetőleg magára vonhat, épen ugy, mint az egyik
volt kartársunkkal, azaz u. n. E. urnak legszemé-
lyesebb ismerősével történt.

Hogy aztán ezt az ártatlan és mondom:
bármivel megtörténhet tréfát miért tetszett u. n.
E. urnak komoly dologgá felfujni, általánosítva
uralgó nézet gyanánt az intézet tanár személyze-
tének a nyakába cteni: ezt igazán senki sem
tudhatja.

A másik kérdésre vonatkozólag a felvilágo-
sítást a következőkben adhatom: tény az, hogy az
itteni eddigi képezdei tanárok jó része itt vénült
meg; tény az, hogy némelyek már tanítóképezdei

éveiket itt végezték; tény az, hogy többen innen mozdultak magasabb helyekre: Knizbek, Pfeiffer, Kovács Béla stb.; tény az, hogy mindjárt 34 éve, hogy az itteni képezde életét érdeklő figyelemmel kísérem, de olyan esetre, hogy ide valakit épen büntetésből tettek volna, sem magam nem tudok, sem mástól nem hallottam.

8. Végezetre egy őszinte és jóakaró kéréssel fordulok u. n. E. urhoz. Midőn a válaszó tárgyaül szolgáló cikket megirta, miért nem engedte magának egy néhány gondolkodó percet, mielőtt irományát a nyomdába szalasztotta volna? Eszébe kellett volna jutnia a madárról és fészekéről szóló szálló ige mondása.

Szekelykeresztur, 1904. február 20.

Jaeger F. József,
képv. test. tag.

Egyházi élet.

A székelyudvarhelyi róm. kath. kántori állás közelebből megüresedik. Gál Sándor kántortanítót, a főgimnázium énektanárát Gyergyószárhegy nagyközség folyó hó 22-én egyhangulag, nagy lelkesedéssel kántorának választotta. Gál Sándor gyönyörű hangjával évek óta emeli a helybeli róm. kath. hívek szívét Istenhez s innen való eltávozása méltán okozhat legmélyebb sajnálatot igen széles körben.

Az udvarhelyi ev. ref. egyházmegye e hó 23-án Péter Károly esperes elnöklete alatt rendkívüli közgyűlést tartott, amelyen több, az egyházat érdeklő ügy nyert elintézés. Az esperes tartalmas megnyitója után a közgyűlés kimondta, hogy a kántorok, kántor-tanítók és leviták leánygyermekai a „Szeretetház”-ban kedvezményes helyen való neveltetésben részesülhetnek, azonban a tagság csak fakultative kötelező. Az énekügyi bizottság által kiadott próbaénekeskönyv több szövegi, zenei és technikai módosítással a közhasználatnak átadandónak véleményeztetett. Megállapították továbbá az egyházmegye tanácskozási szabályzatát. Ellenben a vármegye alispánjának a temetők rendezése ügyében tett hivatalos átirata felett abból az indokból, mert az átirat az autonóm testületekkel való érintkezésnek alakilag meg nem felelt: napirendre tértek azzal a megjegyzéssel, hogy ohajtandó volna, ha a következő közgyűlésben az alispán, mint egyházmegyei képviselő tenne ez irányban javaslatot, amit az egyházmegye abban az alakban készséges örömmel tenne magáévá. Nehány apróbb ügy elintézése után, a közgyűlés véget ért.

Az ipari munkások szabad lyceuma.

Mult vasárnap délután Petrányi Miklós kö- és agyagipari szakiskolai rajztanár és festőművész tartott — a Hymnus egyhangú lelkes elnevelése után — igen érdekes és mindvégig nagy figyelemmel hallgatott előadást „A vonalak nyelvről.”

Az ember a folytonos kutatások révén jutott a mai fejlett kultúra magaslatára, hiszen élete első időszakában ember csak formája által különbözött a többi állatoktól, de a lassu fejlődés tökéletesbülés által nemsokára urává lett a helyzetnek és nemesak elhagyta a barlanglakást, de kőszerszámaikat is bronz és később vassal cserélve fel, a tökéletesbülés mai magaslatára emelkedett fel. S az embernek e fejlődésénél igen nagy szerepet játszott az ipar. Különösen az építő ipar és a szobrászat az, mely élénk tanubizonyosságot tett mindig az illető nép műveltségéről, értelmi fejlettségéről. Az egyiptomi, babiloni és caldeai óriási monumentális épületek, hatalmas gulák, kösziklából kifaragott sfínxek, továbbá a föníciaiak remek kiviteli ötvös munkái, a persák sajátos templom diszítései, szőnyeg készítése, a khinaiak selyem és porcellán gyártása, a görögök örök időkre fennmaradt korintusi és doriai oszlop rendszer szerint való építkezése; az előhaladásnak mind megannyi biztos alapjai valának s így a sajátos iparának hathatós fejlesztésével lett nagygyá egy-egy nemzet. Ámde, hogy ezen ipari törekvéseket kellő siker koronázza, meg kell ismerni más nemzetek hasonszerű törekvéseit, iparának fejlettségét, technikai kivitelt s így tisztult érzékkel, határozott kialakult ízléssel, helyes vonalmenet és forma szerint készített ipari tárgyakkal állhatunk ki sikeresen a világpiaci verseny terére.

A legdurvább fa, vagy kődarabból is a kellemes vonalrendszerrel a legtetszesebb tárgyakat állíthatjuk elő, a miből folyólag következik, hogy

minden iparosnak rajzolni, még pedig az iparához megkívántató rajzokat elkészíteni kell tudni.

Mindenik nemzet ipari termékeinek sajátosságát a szokott forma, illetőleg azok körvonalai adják meg s ezen körvonalak izléses megállapítása az, a mire minden iparosnak törekednie kell. Csak így emelkedhetett ezen uton való előre törekvés alapján, a nemzeti motivumoknak az iparban való meghonosításával nagygyá egy Zsolnai Vilmos az agyagipar terén, kinek Pécsen szép szobrot és díszes mauzeolumot állított a nemzeti kegyelet, egy Thék Endre az asztalos ipar terén, vagy Zenger és Antoni a köipar terén stb.

Rosz szokásunk nekünk általában az, hogy igen-igen kevesen adják értelmes és tanulni szerető gyermekeiket az ipari pályára, abból s mindenből, akiből csak lehet, tanult, illetőleg iskolákat végzett embert akarnak minden áron nevelni s az iparos pályát csak mint rémet emlegetjük előtte. Lelkes előadását az iparos pálya iránt érzett és oly meleg hőzvetlenséggel kifejezett szeretettől való lelkesítéssel fejezi be, mely után Solymossy Endre mondott a hallgatóság nevében őszinte köszönetet Petrányi előadó urnak; jelezve, hogy a jövő vasárnap Sz. Szakács Péter iparkamarai titkár fog előadást tartani az ipartestületéről, egyszersmint tudtára adta az érdeklődőknek, hogy minden iparos kifejezheti egy vagy más ügyben kívánságát, kérését, mivel a titkár ur másnapra is itt marad, épen ezen dolgokért.

Végezetül pedig a Szózatot énekelte a 190 főből álló hallgatóság, várva az ezen ciklusban megtartandó utolsó előadást is a megtartott 11 előadáséhoz hasonló érdeklődéssel.

Irodalom.

A magyar birodalom története. Acsády Ignác hatalmas munkájának, melynek első kötetét olyan nagy tetszéssel fogadta a sajtó és közönség, tizenkét új füzetet fekszik előttünk. Ezek (22—33) a II. Ulászló megválasztásától a II. Rákóczy Ferec felkeléséig terjedő időszakot tárgyalják ugyanazzal a módszerrel, mely a munka első kötetét teszi történelmi irodalmunkban páratlanul álló alkotássá. Az események ez új füzetekben is rendkívüli mélységű kultúrtörténeti háttérből alakulnak ki és keretükben a nemzet minden rétege képviselve van. A mi különösen meglep Acsády munkájának ebben a második részében, az az a biztosság és világosság, melylyel a Zápolyayak korát rajzolja. Ez az időszak ugyanis leghomályosabb, tudományosan legkevésbé tisztázott korszakai közé tartozik, sőt amit tudunk róla, azt is főleg a császárság és a magyar udvari kamarilla érdekében és befolyásával készült kulfókból tudjuk. Ugy hogy valóban csak éles szem tud a szándékos ferdtetés és leplezgetés sűrű fátyolán áthatolni. És az Acsády szeme áthatott. Talán az első, ki a Zápolyayoknak igaz és világos jellemrajzát festette meg. A világosság általában is legfőbb jellemzője Acsády művének. És ez annál nagyobb érdeme a kiváló szerzőnek, mert előadásába a nemzet olyan rétegeit is bevonja, melyekre eddig vajmi kevés figyelmet fordítottak. Mint az első kötetben, úgy a most megjelent füzetekben is határozatosan domborítja ki, hogy ezt nemzetet a benne kialakult néposztályok összesége tartotta fenn, hogy dicsőségében éppen olyan része van a munka bajnokainak, a földművelő jobbágyoknak, az ipar és kereskedelem uttörőinek és felvirágoztatóinak, mint a kard vitézeinek. Acsády ragyogó nyelvről, stílusának emelkedettségéről, az első kötetről megjelent bírálatok után felesleges szólni. Csak azt emlíjük még meg, hogy az újabb füzetek kiállítása szintén fényes és hogy a szöveget szebbnél szebb és tanulságos illusztrációk díszítik. Egy-egy füzet ára 60 fillér, kiadjuk az Athenaeum.

Kakas Márton. Hétről-hétre a vidám képek és elmés apróságoknak egész tömegével mulattatja olvasóit a Kakas Márton, s művészeinek minden vonása, íróinak minden betűje a jó izlés szigorú cenzuráján megy keresztül. A legújabb szám első oldalára Linek Lajos festett egy komorságban is mosolyra indító képet a magyar delegáció hazatéréséről. Ez a rajz voltaképpen elmés paródiaja Meissonier híres képének, amely az Oroszországban megvert napoleoni sereg hazatérését ábrázolja s aki emlékszik az eredetire, bizonyára meg fogja becsülni a paródia művészi tökéletességét. A másik színes kép, egy vidám farsangi jelenet, a Bér Dezső előkelő művésztének fog elismerést szerezni. A többi kép közül kiválik Ház Miklós két rajza, amely újabb bizonyosságul szolgál e fiatal művész ritka talentumának.

A lap irodalmi része csillogó, tarka keret gyanánt fogja körül a képeket s minden sorából elmésség és jókedv sugárzik.

Iparügyek

A könyvkereskedő üzletköre. Egy konkrét iparkihágási ügynek eldöntése végett a budapesti kereskedelmi és iparkamara legutóbb azt a véleményét adta, hogy a könyvkereskedő nincs jogosítva étlapok, étrendek, szállítási bárcák s hasonló nyomtatványokra szóló megrendelések effektuálására és továbbá, hogy a könyvkereskedő cégének az ilyen nyomtatványokon nyomdai impresszum gyanánt való alkalmazása a sajtótörvény szerint elbírálandó kihágásnak a tényálladékat állapítja meg.

Különfélék.

— **Személyi hírek.** Hollak Arthur főispán és dr. Damokos Andor alispán a szomszéd Háromszékvármegye főispáni beiktatásáról hazaérkeztek.

— **Március 15.** A székelyudvarhelyi dal-egylet március 15-én hazafias ünnepélyt rendez, melynek műsorát a minapi választmányi ülésen már megállapították. Az egylet minden évben rendezett hazafia március 15-iki ünnepélyeihez méltán fog sorakozni az idén is, mely a tradíciókhoz híven, hozzá járul városunk polgárságának hazafias irányu neveléséhez.

— **A székely akció** vármegyénk területén is teljes erővel megindult. Dörner Béla miniszteri kirendeltségi megbízott, vármegyénk gazdasági egyesületének kiküldötteivel e hó 21-én 25 drb tenyész-tehenet vásárolt a székelykereszturi országos állatvásáron és osztott szét a Marostordavármegyével szomszédos megyénkbeli hat község székely kiscgazdái között állami kedvezmény mellett. A kiosztott tehenek 5000 korona értékét képviselnek s a kiscgazdák azon célból kapták, hogy a községek is nyerjenek nemesebb fajú állatokat. Ismételten hangsúlyozzuk, hogy a székely akció keretében ilyen irányu lépésektől várjuk a kiscgazdák helyzetének javulását s megvagyunk győződve, hogy a sok körültekintéssel keresztülvitt kezdeményezésnek meg is lesznek a látható eredményei. Ezek az eredmények pedig a kirendeltség munkásságát fogják dicsérni.

— **A bőripar szövetséget felszámoló közgyűlése.** F. hó 21-én (vasárnap) tartotta meg a helybeli bőripar szövetséget felszámoló közgyűlést Orbán Dénes elnök vezetése alatt, Stáncsics Béla orsz. közp. hitelszövetkezeti ellenőr jelenlétében. A felszámoló bizottságba beválasztottak: Orbán Dénes, Gyerkes Mihály, Szében Antal és Miklós Ferenc. — A közgyűlés fenntartva mult évi november hó 15-én hozott határozatát, a bűnösök ellen a bűnvádi feljelentés megtételét határozatilag kimondotta s ennek keresztül vitelével a felszámoló bizottságot bizta meg. — Ezután letárgyalták a bakkancs szállításra vonatkozó 3520 K 80 fillér ügyét, melyet tudvalevőleg vissza tartottak, noha az összeg Sigmond Józsefet illette volna meg. A közgyűlés kimondta, hogy az összeget kiutalja Sigmond Józsefnek 860 K 16 fillér levonásával, mely összegre az Udvarhelymegyei Takarékpénztár r. t. igényt tart. Ez összeg bírói lététbe helyezését határozta el az igényper befejezéséig. A takarékpénztár pervesztessége esetén a szövetséget terhel a fizetés. Ezután kimondották, hogy úgy a legutóbbi, mint a jelenlegi ülés jegyzőkönyvét a felszámoló bizottság által a helyi kir. törvényszékhez terjesztik fel. E helyen konstatáljuk, hogy a felszámolás megkönnyítése s általában a nagyobb anyagi katasztrófa kikerülése érdekében Hollak Arthur főispán, a székelyföldi kirendeltség, Dr. László Mihály orsz. gy. képviselő és az orsz. közp. hitelszövetkezet jártak közbe s az ók fáradságos közreműködésének, valamint a kereskedelemügyi miniszter jóindulatának tulajdonítható, hogy a néhány lelketlen ember bűnös manipulációi miatt megbukott szövetséget nem rántotta magával polgárságunk javarészét a legnagyobb nyomorba.

— **Rákóczi ünnepély.** A székelykereszturi áll. tanítóképző ifjúsága, a tanárkar vezetése mellett folyó évi február folyamán az intézeti tornateremben, felerészben a kassai Rákóczi-szobor, felerészben saját segítő-alapja javára sikerült Rákóczi-ünnepet tartott. Az ünnep műsora a következő volt: Kuruc dal Káldy Gyulától, énekelte a tanítóképző ifjúsága. Emlébeszéd II. Rákóczi Ferenc-

ról, tartotta Szász Károly IV. éves növendék. Népdaok, vonós zenekarral előadták Végler Gy., Walter Fr., Roboz J. urak és Macskási L., Potsch I., Szabó G., Szász K. intézeti növendékek. Rákóczi kesergője. Kuruc dal Káldy Gy. átirata, énekelte a tanítóképző ifjusága. Rege, Terschak A.-tól, fuvalán előadta Walter F., zongorán kísérte Végler Gy. Beethoven Es-dur zongora négyes (Opus 16), előadták Sándor Margit k. a., Végler Gy., Roboz J. urak és Macskási L. növendék. Kuruc-kori hősdal, szavalta Horváth J. növendék Zongora-szóló, előadta Sándor Ella k. a. Hangverseny után táncmulatság volt. Összes bevétel 390 K, tiszta jövedelem 260 K 60 f. Felülfizettek: Bodor Miklós 6 K, Tóth Vilmos, Keresztes Jánosné 1-1 K, dr Viola Sándor 2 K. Felülfizetéseket és általában a pártolást köszöni a rendezőség.

— **Járványos betegségek.** Mint örömmel értesülünk városunkban a járványos betegségek pusztításának sikerült gátat vetni s ma már remény van arra, hogy a legközelebbi időkben bejelentések nem lesznek.

— **A vallási türelmetlenséget,** mint a társadalmi rend és testvéries béke veszedelmes eszméit hirdető s azt vármegyénk vallásfelekezetei között kiélesíteni hivatott izgató sorokra hívták fel figyelmünket, a melyek az U. H. legutóbbi számában Dr Szolga Ferenc unit. gimn. tanár ur aláírásával láttak napvilágot. A közlemény ezen része így szól: „Azt a tért, melyet vármegyénk társadalmi életében az unitáriusok eddig elfoglaltak és betöltöttek, kezdjük elveszíteni. Főispáni, alispáni székekben más felekezetek emberei ülnek; nevelésügyünk fölött is más felekezet embere őrökdi; egyetlen székelyföldi tanítóképző intézet tanári kara, melynek hosszú évtizedeken keresztül tagjai között az unitáriusok voltak túlsúlyban, ma egyetlen unitárius tagot sem számol, s az intézet vezetése is más felekezetek embereinek kezébe jutva, az unitárius érdeküket szolgálja. Meg vagyunk győződve arról, hogy ezt nem is tették. Kár volt tehát a különben igen tisztelt tanár úrnak ilyesmikkel alaptalanul meggyanúsítani. Csak ezt akartuk teljes jóindulattal megjegyezni.

— **Visszaélés a honi iparral.** Az E. M. K. E. lapunk útján is tudomására hozza a közönségnek, hogy „Franz de Paul Schröckenfux in Rossleithen bei Windischgarsten“ osztrák kaszagyáros cég kaszáira az EMKE betűk a magyar fogyasztókörzésé megtevésére, visszaélésként az egyesület tudta és beleegyezése nélkül irattak, s ez ellen az egyesület a leghatározottabban tiltakozik. Ez alkalommal tájékoztatja az EMKE a hazafias közönséget, hogy az egyesület csak olyan honi, verseny nélkül álló, vagy óriási versenynyel küzdő gyáraknak adja oda nevét s ezzel erkölcsi támogatását, melyeknek minden izükben honi voltáról szigorú vizsgálat után meggyőződött s melyeket szerződésileg állandóan ellenőriz. Az egyesület célja ez eljárásnál nem anyagi haszonszerzés, mert a gyár kedvezőtlen üzeme esetén százalékokra nem reflektál, hanem mintegy patentolása annak, hogy a fogyasztókörzés meg legyen győződve felőle, mikép az illető áru ellenőrzés mellett feldolgozott valódi honi iparcikk. Az EMKE-nek alapszabályainál fogva, úgy is, mint az Erdélyi Iparpártoló Szövetség védnökének, külföldi példák (pl. Schulverein, Bund der Deutschen stb.) alapján erre a kötelességre is vállalkozni kellett.

— **Gazdák, ha vagy természet akarnak jutni,** Mauthner-féle magvakat vessenek. Idei árjegyzékét, mely 226 oldalra terjed, Mauthner Ödön cs. és kir. udvari magkereskedése, Budapest, Rottenbiller utca 23, mindenkinek ingyen megküldi. A kitűnően tisztított, legnagyobb csiraképességgel bíró, fajtisza magvak árai alacsonyak. Különösen fölemlítendő az impregnált takarmányrépamagvak és a legnemesebb gabnafélék dús választéka.

— **Az elgázolt asszony halála.** Annak idején hirt adtunk volt, hogy Bán Miklós süköi lakos Szébeni Anna szegény-házbeli asszonyt fogatával elgázolta. A szegény asszony az elgázolás óta a helybeli kórházban feküdt, a hol hétfőn a szenvedett sérülések miatt meghalt.

— **Kidobott pénz** — bármily csekélynek látszó is csak — az olyan hirdetésért fizetett összeg lehet, amelyet igen korlátozott számú és nem érdekelt közönség olvas. Ellenben a „Székely-Udvarhely“ apró és rendszeres hirdetései — melyeket hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap nemcsak Udvarhelyvármegye székhelyén s minden valamire való és számottevő községében, hanem az ország legtávolabbi részében is sok ezren olvasnak — a legolcsóbbak és feltétlenül eredményt biztosítók.

— **Vesztett eb garázdálkodása.** F. hó 15-én Molnár Lajos kir. p. ü. igazgató Gyergyó felé menet, Zetelakán tul etetés végett megállott egy betérő fogadóban. Amint Vasas Ferenc kocsis a lovakkal foglalkozott, egy eb megrohanta és megmaria. Szerencsére a téli időjárásra való tekintettel a kocsisnak olyan ruházata volt, hogy a harapás csak kisebb sebbet ejtett rajta. Mint később kitudt, az eb vesztett volt s ezért a megmarit kocsist felszállították a budapesti Pasteur-intézetbe.

— **Botrány egy temetésen.** F. hó 17-én egy róm. kath. temetkezés alkalmával Boldizsár Ferenc, a hasonló hőstettekről nevezetes ember botrányos közbeszólásokkal zavarta a kántor énekét és olyan temetkezési éneket követelt, amit ő is tud. Mikor rendreutasították, szitkozódásba tört ki úgy, hogy megzavarta a temetés rendjét s megbotránkoztatta a jelenvolt közönséget. Az ügyet a járásbíróhoz tette át a rendőrség.

— **A kiskalambfalvi „Emke“ olvasókör és ifjusági önképző egyesület saját pénztára javára f. hóban Rákóczi-ünnepélyt rendezett a következő műsorral:** Hymnus, énekelte az ifjuság. Megnyitót tartott Jakab Albert ref. lelkész. Emlébeszédet mondott II Rákóczi Ferencről, Paál Sándor áll. tanító. „Rákócziné“ Arany Jánostól, előadta Szabó R. „A fogoly“ Tompa Mihálytól, előadta Demeter F. R. „Rákóczi temetése“ Varga Gyulától, szavalta Pap I. „Rodostói temető“ Arany Jánostól, szavalta Petre J. „Rákóczi“ Petőfitől, szavalta Demeter R. „Isten csodája, hogy még áll hazánk!“ Petőfitől, szavalta Török M. „Rákóczi, Bercsényi“, énekelte az ifjuság. „Mikes“ Lévy Józseftől, szavalta Vékás E. „Apotheosis“ Bajza Józseftől, szavalta Török S. „A hazáról“ Petőfitől, szavalta Sándor I. „Ha az Isten!“ Petőfitől, szavalta Sándor M. Szózat, énekelte az ifjuság. Bevétel 67 K 90 f, kiadás 33 K 90 f, tiszta jövedelem 34 K, mely a könyvtár gyarapítására fordítatik. Felülfizettek Beke Albert 1 K, Séra Pál 50 f, Herczeg Mózes 20 fillér.

— **Egy hónapig ingyen.** A kitűnően szerkesztett és már közkedveltségű Az Ujság politikai napilap kiadóhivatala bárkinek márciusban ingyen küldi meg a lapot, aki az előfizetési összeget, ha csak egy hónapra is, április hó 1-től számítva már most beküldi a kiadóhivatalhoz és megküldi minden előfizetőnek Mikszáth: „Az én kortársaim“ című gyönyörű albumát husvéti ajándékképp, aki a lapot felévi kötelezettséggel akár negyedévenként, akár havonként előfizeti. Az Ujság-ot Gajári Ödön szerkeszti Herczeg Ferenc, Kozma Andor, Kóbor Tamás, Kenedi Géza és Mikszáth Kálmán főmunkatársak közreműködésével.

— **Székely virtus.** Bálint Lázár és Demény István lengyelfalvi lakosok nagy botrányt rögtönöztek minap a városi piacon. A rendőrök csakhamar elősiettek és megfékeztek a késekkel fenyegetőzött ittas embereket s bekísérték a kapitányságra, ahol egyenként 35 korona pénzbírságot és 3 napi elzárást kaptak büntetésül.

— **Gabona árak.** A múlt heti jelentésünkben jelzett árak alig változtak. A felhozatal nem haladta túl a keresletet s így az árak a következőkép alakultak: Tiszta buza: 12 K 50 fillér. Elegy: 10 K 10 fillér. Rozs 8 K 50 fillér. Tengeri: 9 K 50 fillér. Zab: 4.50—4 K 70 fillér. Árpa: 9 K. Hektoliterenként. Széna, szalma, takarmányban kereslet csekély. — Burgonya: 3 K. Hektoliterenként.

Közönség köréből.*

Igen tisztelt Szerkesztő ur!

A városi XIII. sz. szabályrendelet szigorú kötelességeket szab a mészáros ipar üzemét ellenőrizni hivatott hatóságok elé. Sajnos ezek az intézkedések csak papíron szerepelnek, mert az

* Ezen rovatban minden közérdekű felszólalást díjtalanul de a beküldő felelősségére közöl a Szerk.

életbe vajmi keveset vittek át. Így a hivatkozott szabályrendelet 6. § a elrendeli, hogy gyenge borju vágható, ezen a koron felül 2 éves korig a hus csak szuró borju hus elnevezés alatt hozható forgalomba. A mészáros pedig köteles ezen elnevezések alatt árult hus hirdetményét a cég táblán olvasható írással kifüggeszteni. A 14. §. elrendeli, hogy a cég kifüggesztendő és a bejelentett hivatalos hus-ár kiírandó. Aki nem sajátja a fíradtságot, meggyőződhetik, hogy alig számba vehető kivétellel mészárosaink és hentesink e törvény által előírt kötelezettségüknek nem felelnek meg. A 16. §. a rendőrkapitánynak fegyelmi kereset terhe alatt köteleességévé teszi a mészáros-üzletek pontos méréseit minden nap személyesen vagy helyettese által ellenőrizni s ezen körülményről nyilvántartást vezetni. Tudomásunk szerint ez a rendelkezés is írott malaszt, melyet nem tartanak be, sőt a nyilvántartást sem igen vezetnek.

E sorok nem akarnak támadást intézni sem a hivatalos közegek, sem a mészárosok ellen. Nem is azért szólok fel, mintha a közönség megkárosításáról konkrét tudomásom lenne, csak azt akarom elérni, hogy tartsák be a szabályrendelet intézkedéseit melyeket bizonyára nem ok nélkül állapítottak meg. Akár károsodott a közönség e mulasztások miatt, akár nem, a törvény végrehajtandó még akkor is, ha az kényelmetlenséggel jár. Ez a közönség érdeke. —r—

Közzgazdaság.

Az Udvarhelyvármegyei Gazd. Egyesület elnökségétől.

Meghívó.

Az udvarhelyvármegyei gazdasági egyesület folyó évi március hó 8-án délelőtt 10 órakor a vármegyeház kistermében közgyűlést tart, melyre az egyesület tagjai meghívotnak.

Tárgysorozat:

1. Elnöki megnyitó.
2. Titkári jelentés.
3. Pénztári jelentés.
4. Az 1904-ik évi költségvetés megállapítása.
5. Az elnökséghez a közgyűlést négy nappal megelőzőleg benyújtott indványok és kérvények tárgyalása.

Székelyudvarhely, 1904. febr. hó 24.

Az elnökség.

A választmány tagjai a közgyűlést megelőzőleg 9 órakor az alispáni irodában, a közgyűlés elé terjesztendő ügyek tárgyalására, ülésre hivatnak.

Szerkesztői üzenetek.

Gazdálkodónak. Aggódó kérdésére egészen megnyugtathatjuk, hogy „Állatvész Benczeden“ nem létezik. Ott csupán enyhe jellegű szájs- és körömfájás lépett fel s egyetlen állat sem hullott el. Különben „Állatvész“ egyáltalán nem is létezik. Azt csak számarságból, vagy „gyenge elmeheli tehetség“ folytán hirsztelhette az illető. Ez ismét egy újabb „alibi“.

Nyilt-tér*

- Igen alkalmas utazásoknál. —
- Rövid használat után nélkülözhetetlen. —
- Egészségügyi hatóságok által megvizsgálva. —

Bizonyítványt kelt Bécsben,
1887. júl. 3-án.

Kalodont

nélkülözhetetlen

fogtisztító-szer.

A fogak tisztántartásához csupán szájrizek nem elégségesek. A foghúson mindig ujjal keletkező ártalmas anyagok eltávolítása csakie mechanikus tisztítással kapcsolatban egy frissítően és antiszeptikusan ható fogtisztító-szerrel sikerülhet, minőnek a „Kalodont“ már az összes kulturállamokban a legsikeresebb használatra bizonyult.

* Az e rovatban megjelenő közleményekért semmi felelősséget sem vállal a Szerk.

tal sajátkezőleg a legnagyobb gonddal, angol-
nyelves és rafiás eljárással készített, külön-
minőségű vagyoniilag szavatolt fajtiszta I-ső
rendű miniszteri szokványrendeletnek min-
nek is kiválóan alkalmas ese-
án fajtisztának, a legjobbaknak és legmegbízható-
gyárilag füllesztett, reklamirozott, előhajtásos oltás-
és legkiválóbb esemege-fajokból összeválogatott
ára (melyeknek megeredéseért és jóságáért fe-
5 korona. 2. Nagy összeállítás (30 darab) 10 ko-
nyon oltott gyökeres, fás és zöld oltványok ára ta-
darab 22 korona, tíz darab 2 korona 50 fillér
ök: ezer darab 220-240 korona, száz darab
o o o o o o o o o o o o o o o o
jok! (Filoxeramentes.) Szőlőkirály! (Delawäre)
kivül korai direkttermő, melynek 25-60 százalékos
en jó, hasonló a szamorodni másláshoz és a ma-
avitására, Gyengébb évbeli termések háziasítására
zigetről 17 évvel ezelőtt közvetlenül az érmellékre
ermi manapság hazánkban a legjobb és legerősebb
A jövő szőlőszetkinése. Mindenütt
os, meszes, köves, palás és nyirkos talajokban.
adott, rendkívül (tartós szívós zöldhajtása 1-2° hi-
előnyeinel fogva, megérdemli, hogy kert-
mellett s minden egyéb nem használható helye-
bból álló lugas-gyűjtemény csomagolva és postára-
ára!) Mintabor két korona. o o o o o o o o
epeke! — Nagymennyiségű ripária eladás
kokban ugymint hordókbán, kicsinyben és nagyban
aszbélyeg ellenében bővebb felvilágosítást, vag-
s: Az Érmelléki Szőlőszeti és Borászati Szak-
ékelyhid (Biharmegye). o o o o o o